

מהלכות תפילת ערבית עפ"י שו"ע – סימן רלז' ופוסקים אזורונים

הקדמה

(מבוסס על טור ובית יוסף)

סדר תפלת ערבית אומר והוא רחום, ומדוע תיקנו לאומרו? בבית יוסף הביא את דברי הכל בו - בסימן כח' למה אומרים והוא רחום בתפלת ערבית משום דאמרין בתחומא פנחס את יג': לעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עוון, שהרי תמיד הבוקר מכפר עוונות הלילה ותמיד הערב מכפר עוונות היום. לכך תקנו ערבית ושחרית לחלות פני המקום שיכפר עוונותינו יומם ולילה. שחרית אנו אומרים אותו בסדרי קדושה ותקנוהו גם כן בפסוקי דזמרה, בשביל ליל שבת שאין אנו אומרים אותו, לפי שאין איברי תמיד הערב קרבים בליל שבת, כפי שכתוב במדבר כח' - י' - עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת וכן ביום טוב. לכן תקנו לומר והוא רחום בתפילת ערבית ולא תיקנו לאומרו בשחרית ומנחה, מפני שבאותן תפלות היו מקריבים תמידים והיו מכפרים, ובתפילת ערבית אין מי שיכפר, ותקנו בה לומר והוא רחום. ועוד טעם לאמירתו, שכל היום אדם חוטא ובערב צריך אדם לומר כפרה על חטאו. קשר אחר יש לפסוק זה עם המלקות שאומרים אותו שלש פעמים בשעת המלקות ולכן בתפילת ערבית שהיא אחר המלקות תקנו לאומרו, ומדוע היו אומרים אותו בשעת המלקות: הטעם הוא לפי שיש בו י"ג תיבות וכשאומרים שלש פעמים עולה ל"ט תיבות כמניין המלקות ואומר הש"ץ ברכו ועונים ברוך ה' המבורך, וקוראים קריאת שמע וברכותיה ויראו עינינו וקדיש ומתפללים הציבור בלחש ואין הש"ץ מחזיר התפילה. כתב הרמב"ם בפרק ט' מהלכות תפילה הלכה ט"ו, שהטעם לזה הוא מפני שאינה חובה. וסיים וכתב לפיכך לא יברך ברכה לבטלה, שהרי אין כאן אדם שנתחייב בהם כדי להוציאו ידי חובתו. וכן כתב הרשב"א בתשובה - קפ"ג וחלק - רפח'. וכתב עוד שזה ואפילו לדברי הגאונים שאמרו שאם התפלל פעם אחת קבלה עליו חובה.

פרטי הלכות

- א. המנהג לומר "והוא רחום" קודם תפילת ערבית. (משנה ברורה) ומנהג הספרדים לומר שלשה פסוקים: "ה' צבאות עמונו" ה' צבאות אשרי אדם" ו "ה' הושיעה", אומרים חצי קדיש ו"והוא רחום", ברכו ומתחילים את התפילה. (ילקוט יוסף ג') הטעם לאמירת פסוקים אלו כתב הבן איש חי בפרשת פקודי, כי הפסוק הראשון אמרו אברהם אבינו ע"ה והפסוק השני אמרו יצחק אבינו ע"ה והפסוק השלישי אמרו יעקב אבינו ע"ה. ובערוך השולחן הביא טעם נוסף לכך.
- ב. אם למדו באותו מקום ואמרו קדיש "על ישראל" בסוף השיעור ומתפללים מיד ערבית, אין צורך לחזור ולומר חצי קדיש, אלא יאמרו "ה' צבאות עמונו" ה' צבאות אשרי אדם" ו "ה' הושיעה" ו"והוא רחום", ברכו ומתחילים את התפילה. (ילקוט יוסף ג')
- ג. נהגו בקצת מקומות לומר שיר המעלות הנה ברכו וכו' קודם מעריב, משום שאומרים שצריך לקרות שמע מתוך דברי תורה. ומדוע מזמור זה יותר מאחרים? משום שכתוב בו "העומדים בבית ה' בלילות", וכן משום שכתוב בו "שאו ידכם קודש וברכו את ה'". (עפ"י משנה ברורה) ויש נוהגים לומר "מזמור לדוד ה' אורי" (ילקוט יוסף ג')
- ד. אחרי "ברכו" דינו כאמצע הפרק, ואין לחלק בין שחרית לערבית. ולפי זה צריך לזוהר מאד שלא לדבר אחר ברכו של ערבית אפילו קודם שהתחיל לברך הברכה ראשונה, אם דעתו להתפלל אז מעריב עם הצבור, ובעו"ה הרבה אנשים נכשלים בזה. (משנה ברורה) אולם מותר לענות אמנים של ברכות. (ילקוט יוסף ג')
- ה. אחר שהתחיל את ברכות קריאת שמע, אין לענות אמנים של ברכות, ושל קדיש יענה רק חמישה אמנים ראשונים של הקדיש, כדין ברכות קריאת שמע של שחרית. (ילקוט יוסף ג')

- ו. בברכת "אשר בדברו", יש להפסיק בין המילים "ברקיע כרצונו" לבין המילים "בורא יומם ולילה", מפני שהמילה "כרצונו" מתייחסת לתחילת הברכה. (עפ"י משנה ברורה).
- ז. הברכה השניה שלאחרי קריאת שמע היא "השכיבנו" ברכה זו נאמרת מפני שבלילה צריכים שימור מן המזיקים. ואף שצריך לסמוך גאולה לתפילה גם בערבית, מכל מקום "השכיבנו" אינה הפסק, מפני שחשבת כ "גאולה אריכתא". (משנה ברורה) וחותרם בה שומר עמו ישראל לעד. ומנהג הספרדים לסיים בה: שומר עמו ישראל לעד אמן. (ילקוט יוסף ג')
- ח. יש שכתבו הטעם לאמירת "השכיבנו" הוא, מפני שכשעבר ה' לנגוף את מצרים היו ישראל מפחדים ומתפללים לה' יתברך שיקיים דברו שלא יתן המשחית לבא אל בתיהם לנגוף וכנגד אותה תפילה תקנו לומר השכיבנו, לכן היא מעין גאולה. (משנה ברורה)
- ט. אין לדבר בין גאולה של ערבית לתפילה, ואף הנהוגים לומר י"ח פסוקים ויראו עינינו, אין להפסיק בין יראו עינינו לתפילה. (מרן בשו"ע) ואותן פסוקים אינם נחשבים הפסק, כיון שתיקנו לאומרם, הרי זה כ "גאולה אריכתא" (משנה ברורה)
- י. מה שמכרזו השליח ציבור "ראש חדש" בין קדיש לתפילת ערבית לא הוי הפסק, כיון שהוא צורך התפילה, וכן יכול לומר: ברכו, להוציא מי שלא שמע, ולא הוי הפסק. (מרן בשו"ע)
- יא. לאו דווקא לקרוא ולהכריז שהוא "ראש חודש", שהוא דאורייתא או להכריז טל ומטר שאם יטעו צריך לחזור, אלא אפילו להכריז על הנסים, מותר, אף על פי שאם יטעו אין צריך לחזור, מפני שמכל מקום הוא צורך תפלה. ודווקא בערבית מקילים בזה אבל לא בשחרית. (משנה ברורה)
- יב. דווקא במקום זה יכול להפסיק, אבל כשהוא עומד בברכת קריאת שמע בין הפרקים אסור לו להכריז שום דבר. (משנה ברורה)
- יג. מצא צבור שקראו קריאת שמע ורוצים לעמוד בתפילה, יתפלל עימהם ואחר כך יקרא קריאת שמע עם ברכותיה. (מרן בשו"ע) אם הם עוסקים עדיין בברכות קריאת שמע, והוא משער שעד שיגיעו הצבור לשמונה עשרה יוכל לומר קריאת שמע וכל ברכותיה, יעשה כן. (משנה ברורה)
- יד. אין שליח צבור חוזר התפילה בתפילת ערבית ואין נופלים על פניהם לאחר ערבית. (מרן בשו"ע) מפני שאין תפילת ערבית חובה רק מצווה ולא נתחייב בה אדם שיצטרך הש"ץ להוציאו ידי חובתו, ואפילו כיום שקבעוה חובה, מכל מקום אין בקביעה זו כח כדי להטריח את הציבור שהש"ץ יחזור על התפילה. (עפ"י משנה ברורה)
- טו. אפילו אם התפללו ערבית מבעוד יום, אין נופלים על פניהם, משום שבתפילתם קבעו שזהו זמן לילה. (משנה ברורה)
- טז. אפילו תפילה שהוא מתפלל לשם תשלומים של תפילת מנחה, גם כן אין ליפול על פניו. (משנה ברורה)
- יז. מי שמסתפק אם התפלל תפילת ערבית או לא, חוזר ומתפלל בתנאי שח נדבה. (ילקוט יוסף ג')

אמרי בינה - שבזו המידות הטובות

אם התפלל בהנעת שפתיו אל הכותל, ומחשב בענייני העולם, ויקרא בלשונו, וליבו בעניין אחר. או שיחשוב להתכבד היאך קולו ערב כדי למצוא חן בעיני בני אדם לקבל מהם שבח, אז אין עבודתו אמת, והוא מאותם שנאמר עליהם (ירמיה יב ב'): "קרוב אתה בפייהם ורחוק מכליותיהם". לכך אנו מתפללים: "ויטהר לבנו לעבדך באמת", שנעשה כל עבודתנו באמיתות, ונאמין בלב שלם ובנפש חפצה, ולא מפני אנשים, ולא עבור ממון או רעות רוח. וזהו שנאמר (איוב כב כג): "אם תשוב עד שדי תבנה", שאין מחשבה חוצצת בינך ובין שדי, אז תבנה בבנין חזק בוזהר השכינה. (עפ"י אורחות צדיקים שער האמת)

צרת השיעבוד

"יוחי יעקב בארץ מצרים" (פרק מז'-כח') למה פרשה זו סתומה? לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד. (רש"י) מקשים על כך, הרי הובא במדרש, כי כל זמן שאחד מן השבטים עוד היה חי, לא היה כל שעבוד? נראה להשיב כי שיעבוד הגוף אמנם לא היה, אבל שיעבוד רוחני כבר התחיל מעתה. נסתרה האמת הפנימית, עד שהלב והעיניים לא היו רואים ומרגישים, אלא רק את הצד החיצוני - והרי זהו עיקר הגלות...

כאפרים ומנשה

"בך יברך ישראל לאמר ישמך אלוהים כאפרים וכמנשה" (פרק מח'-כ') נשאלת השאלה, מדוע יתברכו בני ישראל דווקא באפרים ומנשה ולא בשני שבטים אחרים, בני יעקב, או שני נכדים אחרים? נראה לומר כי, יסודה של התורה כולה הוא, שלא יתגאה אדם על חבירו ולא יקנא בו. משראה יעקב אבינו, כי למרות ששיכל את ידיו והקדים את אפרים הצעיר לפני מנשה הבכור, בכל זאת לא השתלטה גאוה על אפרים ולא קנאה על מנשה, כי אם נשאר שניהם כמקודם - אמר, שיהיו כל בני ישראל כך, ללא גאוה וללא קנאה. אפשר לומר כי דבר זה רמוז בהמשך הפסוק: "וישם את אפרים לפני מנשה" - כלומר הסיבה לברכה: "וישמך אלוהים כאפרים וכמנשה". שיהיו ישראל מתברכים בהם דווקא היא, משום שעל אף אשר "וישם את אפרים לפני מנשה" לא השפיע על שניהם הדבר לרעה- מה שלדאבון הלב לא היה אצל שאר האחים - "ויקנאו בו אחיו" (אגרא דכלה)

ויקרא בהם שמי

"ויברך את יוסף ויאמר..." (פרק מח' - טו) התורה מציינת שיעקב מברך את יוסף, והרי יעקב מברך את בני יוסף, ולא את יוסף עצמו!! נראה לומר כי אין ברכה גדולה לאב ולאם, מאשר הברכה שיהיו ילדיהם טובים ומוכשרים. אם "יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי" - הרי זו הברכה הגדולה ביותר בשביל יוסף עצמו. (שלי"ה לפי הרמב"ם)

ארור אפם

שמעון ולוי אחים... ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה. (מט - ה - ז) "אפילו בשעת תוכחה לא קילל אלא את אפם" (רש"י). יעקב אבינו לא הקפיד על מעשיהם של שמעון ולוי ועל תוצאות מעשיהם. אלא על הגורם למעשים: הכעס. מכאן שמידת הכעס מגונה ביותר בין המידות ומוגדרת כ"אבי אבות הטומאה". כשאדם מגיע לכלל כעס מסתלקת הקדושה שבשנמתו הטהורה, ובמקומה נאחזים כוחות טומאה. (קול ששון בשם רבנו האר"י הקדוש). אמר ר' מני בר פטיש: כל הכועס אפילו פוסקים עליו גדולה משמים, מורידים אותו, מניין? מאליאב שכעס על דוד אחיו שעזב את הצאן. על זה בלבד הורידו את אליאב מגדלותו, והפסיד את מלכות ישראל. שכן בתחילה היה אמור אליאב להימשח למלך על ישראל. (אמרי שפר)

בין אדם לחבירו

המצער גזל שינה בכלל אונאת דברים הוא שהרי גורם צער לחבירו, לפיכך חייב אדם להיזהר שלא ימנע שינה מחבירו וכל שכן שלא יעירונו ללא צורך גדול. אולם מותר להעיר את חבירו לצורך קיום מצווה ואפילו את אביו ואמו.

המטלפן בשעות הלילה המאוחרות, צריך אומדן דעת שלא יעיר את חבירו, וכן יזהר משנה זהירות שלא יטעה בחיגו. (נראה כי הממוצע הוא מ 22:30) כמו כן המטלפן בשעת לילה מאוחרת, צריך אומדן דעת שלא יעיר את חבירו, וכן יזהר משנה זהירות שלא יטעה בחיגו.

יש להימנע מהפעלת צופר המכונית בשעות השינה, וכן יש להיזהר מהפעלת רמקולים בשעות מאוחרות.

שאלה:

האם מותר לעשות הבדלה במוצאי שבת על קפה או תה?

תשובה:

מרן השו"ע כתב בסימן רצ"ו "מותר להבדיל על שיכר אם הוא חמר מדינה, והוא הדין לשאר משקים, חוץ מן המים" יש מהפוסקים שרצו ללמוד מכך שאפשר להבדיל על קפה או תה או חלב, עם סוכר שנחשבים כחמר מדינה. אולם מרן החיד"א בברכי יוסף סימן רצ"ו דחה סברה זו וכתב "הנה רבים הבינו מלשון מרן שאפשר להבדיל על חלב, והוא טעות, שלא הותרו שאר משקים להבדלה אלא כשהם חמר מדינה, ומה שסיים מרן חוץ מן המים, רצונו לומר שאפילו אין שותים במקום שהוא אלא מים בלבד, והיה מקום לחשוב שיהיה דין המים כחמר מדינה, לכן הוצרך להשמיענו שאין מבדילים על המים כלל, אבל ברור שאין להבדיל על חלב, וזה פשוט מאוד, וכן מבואר בב"י" הגאון רבי יחיאל אפשטיין, בספר ערוך השולחן כתב, שכמה גדולים נהגו בשעת הדחק להבדיל על כוס תה מתוק או חלב. גם בשו"ת צץ אליעזר חלק ח' כתב כי בשעת הדחק יכולים להבדיל על תה או קפה, אולם עיון בדברי רוב הפוסקים האחרונים ובכללם רבי יעקב בן חגיז, רבי מרדכי ויקלר, רבי דוד לוריא ועוד, נראה שאין תה וקפה מתוקים נחשבים חמר מדינה, ואין להבדיל עליהם אפילו בשעת הדחק.

סיכום:

העיקר להלכה ולמעשה שאין להבדיל על חלב, תה, קפה, מיץ הדרים וכדומה, מפני שאין נחשבים לחמר מדינה, ואפילו מי שהיין מזיקו, לא יבדיל עליהם, אלא יסמוך על ההבדלה שבתפילה, או שיצא ידי חובה בהבדלה של אדם אחר, אך אין למחות במי שמבדיל עליהם בשעת הדחק, שיש לו על מי לסמוך. (עפ"י שו"ת יחוה דעת חלק ב' לח')

שאלה:

האוכל פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ולא יודע לברך ברכה מעין שלש, האם יברך בורא נפשות במקום?

תשובה:

במסכת ברכות מ: הובא "על הכל אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא", מכאן שברכת שהכל פוטרת הכל, ולכאורה הוא הדין לברכת "בורא נפשות" שתפטור כברכה אחרונה על הכל. אולם בתוספות ברכות לז. מבואר, שברכת בורא נפשות אינה פוטרת במקום ברכה אחת מעין שלוש. וכן מבואר בדברי הרא"ש בפסקיו שם, וכן כתוב בחידושי הרשב"א שם. וכן פסק בספר התשב"ץ.

אומנם הרה"ג רבי יעקב סופר בספר כף החיים רב'עט כתב, שברכת בורא נפשות היא ברכה כוללת שפוטרת הכל, ורק לכתחילה צריך לברך ברכה מעין שלוש אחר פירות משבעת המינים, אבל כשאי אפשר לברך ברכה מעין שלוש, מברים "בורא נפשות" ויוצאים ידי חובה. והסתמך בזה על דברי הגנת ורדים כלל א' - טו'. וכן פסק רבי רפאל ברוך טולידנו בספר קיצור שולחן ערוך, וכן כתב הרב משה פיינשטיין באגרות משה.

הגאון רבי יצחק הררי בשו"ת זכור ליצחק סימן נט' דחה את הוכחת הגנת ורדים, והעלה שהעיקר להלכה הוא שהמברך "בורא נפשות" במקום ברכה מעין שלוש אינו יוצא ידי חובה, והרי הוא נושא שם שמים לבטלה. וכעין זה כתב בשו"ת "זרע אמת" חלק ג', וכן העלו ה"מאמר מרדכי" וה"זבחי צדק", וכן דעת המשנה ברורה. בסימן רח' בשער הצינון.

סיכום:

האוכל פרי משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ואינו יודע לברך ברכה אחרונה מעין שלש, שב ואל תעשה עדיף ולא יברך בורא נפשות במקום, מעין שלש. (עפ"י שו"ת יחוה דעת - ב' כב').

גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל

רבי משה שיק - בילדותו היה רבי משה בעל כח תפישה חלש מאוד ולא השיג אפילו דף גמרא שלמדו עימו. אולם הוא לא ויתר והיה שוקד על לימודו וחוזר עליו, עד שהבינו, ובזכות התמדתו זו, נפתחו לו משמים מעיינות החוכמה. השם "שיק" על ידי סבו שהוא ראשי תיבות "שם ישראל קדושי". מחיבוריו, נדפסו "מהר"ם שיק" - שו"ת על ארבעת חלקי השולחן ערוך, על תריגי מצוות מסכתות השי"ס, על התורה ועוד. נב"ע בשנת ה - תרל"ט.

סיפור השבוע

יעקב אינו משתתף ועתים לתורה לא קובע: היאך יהודי כמון יוצא ידי חובתו בקיום המצוות?

אכן, ההיתר היחידי לדור במקום שאינו מקום תורה – וגם הוא בדיעבד – הוא קיום מצוות הכנסת אורחים. שכן יהודי פונדקאי בכפר נידח שכזה, זוכה במצוות הכנסת אורחים יותר מיהודים יושבי העיר הדרים בסביבה יהודית.

לכן, כל זמן שקיימת מצווה זו כראוי – זכות המצווה עמדה לך. אבל בזמן האחרון, ששוב אינך נוהג להכניס אורחים אל ביתך כמו שנהגת בעבר, כאשר נקלעים אנשים לכפר לפונדקך בחצי הלילה, בקור ובגשם, ואתה משלחם מעל פניך – מה לך אפוא לגור בכפר? עדיף שתשב בעיר גדולה של חכמים וסופרים, שם תוכל להתפלל במניין ולקבוע עתים לתורה..."

"בריל" הפונדקאי שלא הבין את רמזיו של הרבי בכה ואמר בקול "רבי" "רבי" "מהיכן אתה?" משראה רבי חיים את מר לבבו ודאגתו לפרנסה השיב לו באופן ברור יותר- "אם תקבל על עצמך שמהיום והלאה יהא ביתך פתוח לרווחה, ישיבך ה' על כנך ותוכל שוב להתפרנס מן הפונדק שבכפר".

קבל עליו הפונדקאי להכניס אורחים בכל מצב ובכל שעה שיבואו, והיה ביתו פתוח לכל יהודי עובר-ארח. ואכן באורח פלא – אדון הכפר שכח לגמרי מהחלטתו לשלחו מן הפונדק.

ברכות

מזל טוב לבארי ורחל שרעבי ה"ו לרגל נישואיהם. להם ולכל בני משפחותיהם. יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתזכו להקים בית נאמן וכשר בישראל המושתת על יסוד איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

מזל טוב לדני ושרית נחום ה"ו ולמשפחותיהם לרגל הולדת הבן אליה והכנסתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה. יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתזכו לגדלו עם כל יצאי חלצים באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

תשובות וזוכה

התשובות הנכונות לפרשת מקץ הם:

1- ב' 2- ד' 3- ד' 4- ג' 5- ג' 6- א' 7- ג' 8- ב' 9- ג' 10- א'

הזוכה בהגרלת הפתרונות הנכונים לפרשת מקץ הוא: **מיטב שרונים ה"ו**

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יחיאל (יחיא) בן יוסף ונעמה ארז ז"ל	רחמים בן ורדה נחום ז"ל	חיים בן אליס עזיץ ז"ל	אשר בן ר' שמעון הופמן ז"ל
משה בן עילו ביטון ז"ל	יעקב בן יוסף באייבצ'וב ז"ל	יום טוב בן סלחה שרם ז"ל	
שרה מזל טוב בת לאה סימן טוב ז"ל	אורית בת חיים דה יונג ז"ל	רחל בת שלמה (סילבי) שוב ז"ל	רחנה בת רגינה פלח ז"ל
חנה (חנינה) בת בודה עמור ז"ל			
ת.נ.צ.ב.ה.א.			

יהי רצון שישלח הקב"ה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל ובכללם ל:

אברהם בן מסעודה אמיר ה"ו	שמעון בן רחמה דנינו ה"ו	הילד בן ציון יונה בן חנה אביגיל ה"ו	נוריאל בן גוהרה נאמן ה"ו
אוסרת בת ציפורה כהן ה"ו	זינה בת בואנו ניאזוב ה"ו	נירית בת מזל אהרוני ה"ו	חנה בת מסעודה ה"ו

מאוצרות התורה לילדים

ילדים יקרים, בפרשתנו מסופר על ימי חייו האחרונים של יעקב אבינו. ליוסף נאמר שאביו חולה. לכן הוא בא לבקרו עם שני בניו מנשה ואפרים. יעקב מברך את מנשה ואת אפרים, ומצרפם לשבטי ישראל, כראובן ושמעון, כשהוא "משכל" את ידיו ומקדים את אפרים הצעיר למנשה הבכור.

אחרי כן קורא יעקב לבניו ואמר להם: "היאספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים". אף שהיה קרוב למיתה, התחזק וישב על מיטתו, מפני כבוד השכינה הנמצאת למראשותיו של חולה.

יעקב פונה אל ה' ומבקש ממנו שיהיה עם בניו, שיסכים עם ברכותיו ויגן עליהם לאחר פטירתו. מבניו הוא ביקש שיתאספו, באסיפה אחת, באחדות ובלי מחלוקת. התכנסו שנים עשר השבטים סביב למיטת אביהם והמתינו לדבריו. אולם כשביקש לומר להם דברים על קץ הימים נסתלקה ממנו השכינה.

חשש יעקב פן יש פסול בבניו, כפי שיצא מאברהם את ישמעאל ומיצחק את עשו, ועל כן עזב אותו השכינה. ענו כל שנים-עשר בניו יחד: "שמע ישראל", כשם שבלבך אין מחלוקת על הקדוש ברוך הוא, כן אנחנו כולנו "ה' אלוהינו ה' אחד".

אמר יעקב לבניו: היאספו, כולם יחד, והקצבו, שאוכל לדבר גם עם כל אחד ואחד בנפרד. התפלל יעקב לפני בוראו, כי יאיר את עיניו וידע לברך את מי שראוי לברכה ולהוכיח את הראוי לתוכחה.

שאלות לילדי כיתות א' עד ג' (לפחות חלק מהשאלות עפ"י "אוצרות התורה לילדים" שלמעלה)

1. מה עשה יעקב לפני פטירתו?

א. הלך להיפרד מפרעה. ב. אסף את כל בניו וברך אותם. ג. עשה חשבון כמה רכוש צבר בימי חייו. ד. אף תשובה לא נכונה.

2. את מי מכל בניו מברך יעקב ראשון?

א. את יוסף בנו אהובו. ב. את יהודה, כי גילה אומץ להציל את בנימין. ג. את ראובן כי הוא הבכור. ד. את כולם יחד, כדי שלא יקנאו.

3. את מי ציווה יעקב שישאו את מיטתו?

א. בניו ונכדיו. ב. בניו ונציגים חשובים של מצרים. ג. רק בניו. ד. רק בניהם של יוסף ובנימין.

4. מדוע כשגווע יעקב ונאסף אל עמיו, לא הזכירה בו לשון "מיתה"?

א. מפני שמיד חנטו אותו. ב. מפני שכל בניו היו בני תורה ומקיימים מצוות. ג. כי הוא מת במיתה נשירה. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ד' עד ו', ז' וח'

5. "...בני הם אשר נתן לי אלוקים בזה... (פרק מח) למה הכוונה "בזה"?

א. יוסף הראה לו שטר ארוסים וכתובה. ב. בזה – במקום זה. ג. יוסף הראה לו שטר המעיד על שאסנת התגיירה כדין. ד. א' וג' נכונות.

6. את מי שלחו אחי יוסף אליו כדי לדבר אל ליבו, אחרי קבורת יעקב?

א. את בני בלהה, שהיו רגילים אצלו. ב. את בנימין אחיו הצעיר. ג. את בני זלפה, שהיו רגילים אצלו. ד. לא שלחו שליחים, אלא נגשו יחד.

7. מדוע נמשל יהודה לגור אריה?

א. הוא היה גיבור כמו אריה. ב. הוא היה אציל ומלכותי כמו שהאריה הוא מלך החיות.

ג. יצא ממנו דוד שבהתחלה היה גור בבית שאול ואחר כך נהפך לאריה ומלך על ישראל. ד. תשובות ב' וג' נכונות.

8. "בְּנִימִין זָאב יִטְרֹף בְּבֶקֶר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרֵב יִחַלֵּק שָׁלָל" (פרק מט) "לערב יחלק שלל" - לאיזה עניין עתידי הקשור לבנימין רמז יעקב?

א. למעשה של פילגש בגבעה. ב. למלחמה בין ישראל לשבט בנימין. ג. לשאול המלך שיצא מבנימין. ד. למרדכי ואסתר שינצחו את המן.

שאלות לכיתות ז' וח' – ממפרשים אחרים על התורה

9. "וַיֹּאמֶר הַשֶּׁבַע לִי וַיִּשְׁבַּע לוֹ..." (פרק מז) לפי פירוש הרמב"ן, מדוע ביקש יעקב מיוסף שישבע על כך?

א. חשש שמרוב עיסוקיו ישכח ויקבור אותו במצרים. ב. כך רמז לו שהדבר חשוב מאוד. ג. לחזק את העניין בעיני פרעה. ד. א' וג' נכונות.

10. "בְּנִימִין זָאב יִטְרֹף בְּבֶקֶר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרֵב יִחַלֵּק שָׁלָל" (פרק מט) לפי פירוש הרשב"ם למה נרמז במשפט "בְּנִימִין זָאב יִטְרֹף"?

א. לבנימין שהיה עם מלכי יהודה בניצחונותיהם. ב. למלחמה בין ישראל לשבט בנימין. ג. לשאול המלך שיצא מבנימין. ד. א' וג' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

כללי השתתפות

- ❖ להניח בתיבה בבית הכנסת הספרדי המרכזי, בבית משפחת בוחניק. או לדוא"ל - nimsin@zahav.net.il בתוך שבועיים.
- ❖ בין הפותרים נכון יוגרל ספר או שובר קניה בסך 20 ₪ למימוש בכלבו כוכבי, או במתנת חן. המתמידים חומש מלא יזכו בפרס ללא הגרלה.